

Fred Kistenkas

VALLENDE TAK

foto Fred Kistenkas

We laten om redenen van biodiversiteit steeds meer dode bomen staan. Onder andere spechten zijn er blij mee. Sinds het terughoudende kapbeleid heb ik althans nog nooit zo veel zwarte spechten in 'mijn' bos gezien. Tegelijkertijd sterven er steeds meer bomen, vooral in bossen op de hogere zandgronden, door droogte en stikstof. Al die dode bomen maken het risico groter dat iemand een vallende tak op zijn hoofd krijgt en daarmee wordt de kans dat de boseigenaar aansprakelijk wordt gesteld natuurlijk ook groter. Tot zover het slechte nieuws. Het goede nieuws is dat de rechter er in toenemende mate rekening mee

houdt dat dit bij een wandeling in het bos kan gebeuren. Een tak of stam op je hoofd betekent niet langer zonder meer dat je de schade kunt verhalen. We zagen die rechtsontwikkeling ook al in eerdere *Juridica's*: een vallende tak als gevolg van stormachtig weer of een plakoksel leidde niet tot schadeplichtigheid van de bos- of boomeigenaar (*Plakoksel*, *Vakblad* #212, maart 2025) en het struikelen over een boomwortel ook niet (*Wortelopdruk*, *Vakblad* #207, september 2024).

Wie de natuur ingaat kiest nu eenmaal voor specifieke gevaren. In de rechtspraak heet dat 'gevaarzetting'. Tot voor kort werd gevaarzetting al snel toegerekend aan de boseigenaar, maar nu lijkt eerder het omgekeerde het geval. Langer geleden, in mijn jeugd, had je nog gewoon pech als er een tak op je hoofd viel. Je droeg zelf je eigen schade. Later werd dat omgedraaid tot een 'pech moet weg' oftewel er werd bekeken of iemand anders aansprakelijk kon worden gesteld om daar vervolgens geld ('compensatie' in *lawspeak*) voor los proberen te peuteren. Die compensatiereflex nadert zijn einde, zo lezen we ook in het dit jaar verschenen boek *Grenzen aan de compensatiemaatschappij*.¹ De titel alleen al spreekt boekdelen.

Grenzen aan de compensatiemaatschappij gaat met name in op de aansprakelijkheid van de overheid, maar het geldt naar mijn overtuiging ook voor aansprakelijkheid van terreinbeherende organisaties en particuliere boseigenaren. Terecht zet het boek vraagtekens bij vergoeding van schade die haar oorzaak vindt in omstandigheden waar je als eigenaar nauwelijks of geen invloed op hebt. Ook wordt voor standaardisering van schadebedragen gepleit om onrechtvaardige verschillen tussen regelingen en lagere rechters te voorkomen.

Goed dat de rechtsliteratuur daar nu op wijst. Wel wat laat. In mijn werkzame tijd liep de rechtswetenschap juist voorop met kritiek op de rechtspraak. In de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw zagen we dat als onze roeping. Rechters waren daar gevoelig voor en volgden vaak onze rechtskritiek. Tegenwoordig is het kennelijk andersom en volgt de rechtsliteratuur de rechtspraak. Die laatste was namelijk al eerder bezig met die grenzen aan de compensatiemaatschappij te stellen, maar het is wel goed dat dit boek nu die ontwikkeling consolideert en bevestigt. Terecht werd over het boek in een recensie in *Binnenlands Bestuur* al gezegd: 'Een juridisch boek over een onderwerp dat door niet-juristen gelezen moet worden'.²

fred.kistenkas@wur.nl

¹ M. Tjepkema et al., *Grenzen aan de compensatiemaatschappij*, pre-adviezen van de Vereniging voor bestuursrecht nr 176, Uitgeverij Boom Juridisch 2025.

² C. Ruppert, *Herstelgericht schade vergoeden*, Binnenlands Bestuur 2025, week 24, p. 41.